بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

ઈત્તબેઉ મા ઉનઝિલા ઈલયકુમ
મિર્રબ્બિકુમ વલાતત્તબેઉ મિનદૂનિહી
અવલિયાઅ (સુરઅ આઅરાફ-૩)

તુમલોગ ઉસ ચીઝકી પેરવી કરો જો તુમ્હારે રબકી
તરફસે તુમ પર નાઝિલ કી ગઇ હય ઓર
(અલ્લાહ કો છોડ કર) દૂસરે અવલિયાઓં
(રફીકોં) કી પેરવી ન કરો.

"તકલીદ કે મુતઅલ્લિક ગલત ફહમી ઓર
ઉસકા ઈઝાલહ" કા જવાબ

તકલીદ કયા હય ?

નાશિર : સાલિક બસ્તવી

સદર :- ઇસ્લાહુલ મુસ્લિમીન લુહારશેરી સગરામપુરા.
સુરત-૨

અલ્લાહ કે શઆઇર કી તૌહીન સે નહી ડરતા.
તકલીદ કા મારા હે મઝહબ સે ગુરેઝાં હે.

અલ અમીન પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ-જંબુસર.

બિસ્મિલ્લા-હિર્‌ રહમાનિ-ર્‌ રહીમ

નહમદુહૂ વ નુસલ્લી અલા રસુલિહિલ કરીમ. અમ્મા બઅદ ઇત્તબિઉ મા ઉનઝિલ ઇલયકુમ મિર્‌ રબ્બિકુમ વલા તત્તબિઉ મિન દુનિહી અવલિયાઅ. [સુરઅ આઅરાફ-૩]

લબોં પે હર્ફે શિકાયત નહિં બજા હય મગર
તેરે કરમ કા સતાયા હુવા શદીદ હું મેં

હર ઝમાનેમેં હકક વ સદાકત કી રાહમેં રૂકાવટેં પેશ આતી હેં, મુસીબતોં કે પત્થર સામને આતેહેં ઓર સિરાતે મુસ્તકીમ પર ચલનેવાલોંકો પરેશાનીયા હોતી હેં, લેકિન અઝમ વ હિમ્મત કા પૈકર બનકર ઉન રૂકાવટોં કો દુર કરતે રહના ઓર મનઝિલે મકસુદ કી તરફ રવાં રવાં રહનાહી એક મોમિન કી શાન હોતી હય. ચંદ માહ પહેલે કુરઆન વ હદીષ કે અલમબરદારોં કે ખિલાફ મરકઝી દારૂલ ઉલુમ, 'પાલ' સે એક કિતાબચા શાએ હુઇથી જીસકા જવાબ કિતાબી શકલમેં શાએઅ કરાકે દે દિયા ગયા. મઝીદ મસ્લેક હકક કી તાઇદ વ તરશીક મેં એક કિતાબચા "કિયા અહલે હદીષ પાંચવા ફિરકા હય?" શાએઅ કી ગઇથી.

અભી હાલમે એક છોટાસા રિસાલા "તકલીદ કે મુતઅલ્લિક ગલત ફહમી ઓર ઉંસકા ઇઝાલહ" અઝ ઇફાદાત હઝરત મુફતી અબ્દુરરહીમ-લાજપૂરી સાહબ કી તરફસે મુનશી સ્ટ્રીટ, રાંદેર સે શાએઅ કી ગઇ હય. જીસમે મેરે કિતાબ ચે કા જવાબ દેનેકી કોશીશ કી ગઇ હય; ઓર સાથ હી સાથ ઇફતીરા પરદાઝી ઓર બોહતાન તરાઝીસે કામ લીયા ગયા હય. મુનાસીબ તો યે થા કે કુરઆન વ હદીષે સહીહ હવાલોં કા બગૈર મુતાલઅ કિયા જાતા ઓર અગર હવાલે ગલત હોતે યા અઇમ્મા અરબઅ કા અપની તકલીદ સે મના કી બાત ગલત હોતી તો મુજસે મઅલૂમાત ફરાહમ કિયા જાતા કે યે આપને કહાંસે નકલ કિયા હય? મગર.

વોહ ફરેબ ખુરદહ શાહીં જો પલા હો કરગસોં મેં
ઉસે કયા ખબર કે કયા હય રહો રસ્મ શાહબાઝી.

ઇસ કિતાબ ચે કા જવાબ કુરઆન વ સહીહ અહાદીષ કી રોશનીમેં દે રહા હું ઓર ફેસલા કારેઇન પર છોળતા હું. કયા કોઇ હકક કા મુતલાશી કે દોનો કિતાબચોં કા બગૈર મુતાલિઅ કરે ઓર ઉસે હકક તસ્લીમ કરનેમે કોઈ રૂકાવટ પયદા ન હો.

જો રાસ્તેકે ખતર સે કરે તુજેહ આગાહ
અગર યે તલ્ખ નવાહો વોહ તેરા ભાઇ હય.
ગલત કો ઠીક બતાના હય સખ્ત સફ્ફા કી
ગુનહસે રોકના સખ્તી નહિ ભલાઈ હય

નાચીઝ :- **સાલિક બસ્તવી**
સદર ઇસ્લાહુલ મુસ્લિમીન
લુહાર શેરી-સગરામપૂરા.
સુરત-૩૯૫ ૦૦૨.

મુસલમાન ભાઇઓ.......

આપ હઝરત કો મઅલૂમ હય કે અલ્લાહ તઆલાને અપને બરગુઝીદહ રસુલ હઝરત મોહંમદ (સ.વ.) કો દુનિયામેં ભેજ કર અપને પસન્દીદહ ઓર ખુબ સુરત ઇસ્લામ કો મુકમ્મલ કર દિયા. ઓર અલ્લાહ કે રસુલ-(સ.વ.) ભી ઉમ્મત કો સિર્ફ કુરઆન વ હદીષ દે કર ઇસ દુનિયાસે રૂખ-સત હો ગયે. ઓર ઉમ્મતકો વસીયય્યત કી કે ઇન ચીઝોં કો જબ તક કાબિલે અમલ સમજતે રહોગે ઓર ઉનહી કો રહબર બનાએ રહોગે હરગીઝ હરગીઝ ગુમરાહ નહિ હોગે સહાબા (રિઝ.) તાબેઇન (રહ.) ઓર તબે તાબેઇન (રહે.) ઇનહી દો ચીઝોં કો લેકર ઇસ સિરે સે ઉસ સિરે તક અપની પહેચાન કરવાતે રહે. યે વોહ મુબારક ગિરોહ થા જીનકો અમલ કે લીહાઝસે અહલે સુન્નત વ અહલે હદીષ, ઓર નિસ્બત કે લીહા-ઝસે મોહમ્મદી કહેના એનઇન્સાફ હોગા. મેરે નઝદીક કયા, કુલ ઉમ્મત કે નઝદીક ‘ તકલીદ ’ ઉસકે ઝિદ ઓર ખિલાફ હય.

જબ મેરે હાથમેં કિતાબચા “તકલીદ સે મુતઅલ્લીક ગલત ફહમી” આઈ તો કયા દેખતા હું કે સુરએ નમલ કી આયત તો લીખ દી ગઈ હય મગર “ બિસ્મિલ્લાહ હિર્રહમા નિર્રહીમ ” ગાએબ હય. સર મુંડાતે હી ઓલે પડને શુરૂ હો ગએ. યે અલ્લાહ કે નબી (સ.વ.) કી સરીહ મુખાલિફત હય આપ (સ.વ) ને ફરમાયા હય “ હર મોહતમ બિશ્શાન કામ જો બગૈર બિસ્મિલ્લાહ ક શરૂ કિયા જાએ તો વોહ બુરીદહ [અધુરા] હય. મુફતિ સાહબને સોચા હોગા કે મેં એહલે હદીષ ભાઇઓં કે ઉપર બોહતાન તરાઝી કરને જા રહા હું તો ઇસમે “ બિસ્મિલ્લાહ ” કી કયા ઝરૂરત ? તો કમ અઝ કમ કુરઆન શરીફકી આયત તો લિખની નહીં ચાહીએ ? ખેર !

ઇસ કિતાબચે મે મુફ્તી સાહબ ફરમાતે હૈં "મસાએલ વ અહકામ કા હુકમ મઅલુમ કરને કે લિએ બહોત ગેહરા ઇલ્મ ઓર મનસબે ઇજતિહાદ પર ફાઇઝ હોના ઓર તુરૂકે ઇસ્તિમ્બાત સે વાકિફ હોના ઝરૂરી હય. ઝાહિર હય કે અયસા અમીક ઇલ્મ હમેં હાસિલ નહીં કે અપને તૌર પર કોઈ હુકમ મઅલૂમ કર સકે. યાને "કુરઆન કા મફહુમ મુજતહિદ કે બગૈર નહિ સમજા જા સકતા."

યે બાત બિલ્કુલ ગલત ઓર વાહી હય. જો શખ્શ અરબી ઝબાન સમજતા હય વોહ કુરઆન શરીફ કે મઅના ભી સમજ સકતા હય. ચુનાંએ ખુદ અલ્લાહને કુરઆને મજીદ મેં ફરમાયા "વ લકદ યસ્સરનલ કુરઆન લિઝઝેરૂ ફહલ મિમ્મુદદકિર [અલ કમર–૧૭] "ઓર અલબત્તા તહકીક આસાન કિયા હમને કુરઆન કો વાસ્તે નસીહત કે. પસ-કયા હય કોઈ નસીહત પકડને વાલા દુસરી જગે ફરમાયા 'કુરઆનન અરબીયન ગયર ઝી ઇવજીન લઅલ્લહુમ યત્તકૂન" [અલ ઝુમુર–૨૮] અરબીમેં નાઝિલ હોને વાલા કુરઆન જીસમેં કોઈ કજી [ટેળાપની] નહિ. શાએદ કે વોહ તકવા શેઅઆર બને', "અલહમદો લિલ્લાહિલ્લઝી અનઝલ અલા અબ્દેહિલ કિતાબ વલમ યજઅલ્લહૂ એ વજા" [અલ કહફ–૧૦] તઅરીફ અલ્લાહી કે લીએ હય કે જીસને અપને બન્દે પર કિતાબ નાઝિલ ફરમાઈ ઓર ઉસમે કોઈ કજી ન રહને દી "પસ ઇન આયતોંસે યે સાબિત હુઆ કે કુરઆન કલામે સહીહ ઓર રોશન બ્યાન હય. અરબી ઝબાન સમજને વાલા જબકે હિદાયહ, ઓર કનઝુદ દકાઇક ઓર શરહ વકાયા વગયરા સમજતા હય. કુરઆન કે મઅને કયું ન સમજેગા. અગર સીવાએ અઇમ્મએ અરબઅ ઓર ચન્દ મુફસ્સિરીન કે ઓર કોઈ કુરઆન કે મઅના ન સમજ શકતા હો તો અલ્લાહ કી તરફસે એક તકલીફ માલા યેતાક [જીસકી તાકત ન હો] લાઝીમ આતી હય જીસકી ખૂદ કુરઆન શરીફ મે અલ્લાહ તઆલા નફી [મના] ફરમાતા હય. "લા યુકલ્લિફુલ્લાહો નફસન ઇલ્લા વુસઅહા [અલ બકરહ–૯૯] " યાની નહીં તકલીફ દેતા ખુદા કીસીકો મગર ઉસકી તાકત કે મુવાફિક ઇસ લીએ કે કીતાબ અયસી ભેજી કે જીસકો હમ સમજ નહિ શકતે. ઓર હુકમ દિયા હમે "ઇત્તેબેઉ મા ઉનઝિલા ઇલયકુમ મિરબ્બિકુમ [અલ બકરહ-૨૮૯] યાને તાબેઅદારી કરો ઉસ ચીઝકી કે ભેજી ગઈ હય તુમ્હારે પાસ તુમ્હારે રબકી તરફસે." ઓર જબ ઇસ ઝમાનેમેં ન તો કોઈ ખ્વાસ મેસે ઓર ન અવામ મેસે કુરઆન કે મઅના સમજ શકતા હો તો કુરઆન કયા મઆઝલ્લાહ! [અલ્લાહ કી પનાહ] મુઅમ્મા હય?

મુફતિ સાહબ આગે લિખતે હેં કે ઈમામ અબૂ હનીફા (રહે.)ઓર ઉનકે મુત્તબેઈન કા જો તરીકા ઓર ઉસૂલ હય વોહ હઝરત મઆઝ-બિન જબલ (રઝી.) કી હદીષ સે લીયા હય. હઝરત મઆઝ બિન જબલ (રઝી.) કી હદીષ કી જો હેસીયત હય ઉસે હમ વાઝેઅ કર રહે હેં. " હઝરત મઆઝ (રઝી.) સે મરવી હય કે પયગમ્બરે ખુદા (સ.વ.) ને જબ મઆઝ (રઝી.) કો યમનકી તરફ કાઝી ઓર હાકિમ બના કર ભેજા તો ઇમતિહાન કે લીયે કહા તૂ કિસ તરહ ફેસલા કરેગા ? (આખિરી હદીષ તક) (કિતાબ ઇમારત વલકઝા, અબુ દાઉદ, તિરમિઝી, દારમી વગયરહ))

ઇસકે દો જવાબ હેં અવ્વલ :- હઝરત મઆઝ (રઝી.) કી યે હદીસ ઝઇફ હય. ઇસકે સાથ હુજ્જત કાયમ નહી હો સકતી ક્યું કે ઈમામ તિરમિઝ (રહ.) ને કહા હય કે ઇસ હદીષકી ઇસનાદ મેરે નઝદીક મુત્તસિલ નહી હય (તિરમિઝી શરીફ સ. નં. ૨૧૦) દોમ :- હઝરત અલી (રઝી.) મરવી હય કે અબ્દુલ્લા બિન હુઝાફા (રઝી.) કો અલ્લાહકે રસુલ (સ.લ.) લશ્કરકા સરદાર બનાકર કહીં જીહાદકો ભેજા ઓર લશ્કરસે કહા કે તુમ્હારા સરદાર જો કહે ઉસકી ફરમાબરદારી કરના. એક રોઝ અબ્દુલ્લાહ (રઝી.) અપને લશ્કરસે ગુસ્સે મે આએ ઓર બહોત સી આગ રોશન કી ઓર લશ્કરસે કહા કે ઇસ આગમે ઘુસ જાવ ઇસ લીએ કે અલ્લાહ કે નબી (સ.વ.) ને મેરી ઇતાઅત તુમ પર વાજીબ કરદી હય. લશ્કરને કહા કે હમને અલ્લાહ કે નબી (સ.વ.) કા કલ્મા દોઝખ કી આગકેખોફ હી સેતોપઢા હય અબ હમ આગમે કયું કર ઘુસેં. જબ યે કિસ્સા અલ્લાહ કે રસુલ (સ.વ.) ને સુના તો ફરમાયા અગર તુમ ઉસ આગમે ઘુસ જાતે તો કિયામત તક ઉસ આગમે પરળ રહેતે (બુખારી સ. ૬૨૨)

યે હદીસ સાફ દલાલત કરતી હય કે કિયાસ પર ચલને વાલા ગુનાહકા મુરતકિબ હય આપને દેખ લીયા કે હનફીયહ કા ઉસૂલ બુખારી શરીફ કી હદીસ કે ખિલાફ હય.

ઇમામ શેઅરાની (રહે.) ને લવાકેહ મે બ્યાન કિયા હય કે જબ ઇમામ અબુ હનીફા (રહે.) ઈમામ જાઅફર બિન મોહમ્મદ કે પાસ ગએ તો ઇમામ જાઅફરને ઇમામ અબુ હનીફાસે કહા કે મેને સુના હય કે આપ કિયાસ કિયા કરતે હેં. કિયાસ ન કિયા કરો કયું કે સબસે પહેલે કિયાસ શયતાન ને કિયા હય.

બકોલે શાએર :- મસીહા બન ગયા ઇસ દૌર કા વો.
કે જિસમેં જુઠ કહેને કા હુનર થા.

દારમીમે ઇબ્ને સીરીન સે મરવી હય. ઉનહોંને કહા કે સબસે પહેલે જીસને કિયાસ કિયા વોહ શયતાન હય ઓર સુરજ ઓર ચાંદ કી ઇબાદતજોકી ગઇ હય તો યે કિયાસ કી બદૌલત હી હય. ઓર યે બાત ભી વાઝેહ હય. કે મુકલ્લિદ મુફ્તી નહીં હો સકતા ઇસ લીએ કે તકલીદ ઇલ્મકી ઝિદ (ખિલાફ) હય. મુકલ્લિદ કો ન કુરઆન કા પૂરા ઇલ્મ હોતા હય ન હદીસકા. ઉસકો કુરઆન ઓર હદીસ સે કયા વાસ્તા ? ઉસકા ઇલ્મ સિર્ફ ઇમામ કે રાય વ કિયાસ વ અકવાલ પર મુશતમિલ હોતા હય. ઇસ કાયદે કે એઅતિબાર સે અગર કોઇ આલિમ હય તો મુકલ્લિદ નહિ હો સકતા ઓર અગર મુકલ્લિદ હય તો વોહ આલિમ નહિં બન સકતા તકલીદ કે મઅના હી ગલે મે પટા ડાલના હોતા હય. દેખો દુરેં મુખ્ત.ર જી. ૧ સ. ૬૧૫, હદાયા જી. ૧ સ ૫૦૩ વગયરહ. જબ મુકલ્લીદ ને ઇમામ સાહબ કે નામ કા પટા ગલે મે ડાલ લીયા તો ઉસકો ઇમામ સાહબ કે કૌલ વ અકવાલ હી કો તલાશ કરકે ઉસ પર અમલ કરના હોગા ઉસકો દુસરે ઇલ્મ કી ઝુરૂરત નહિ રહેતી. અયસે મુકલ્લિદ જહાલત પર હેં. જબ તક જહાલત કા પટા ગરદન સે નહિ નિકાલેંગે ઉસ વકત તક ઉન પર સહીહ હકીકત રોશન નહિં હોગી.

મુફતિ સાહબ આગે લિખતે હેં "કે ગૈર મુકલ્લિદીન ખુદકો 'સલફી' કહેતે હેં જબકે અસલાફ સે ઉનકો દુર કા ભી તઅલ્લુક નહિં બલ્કે ઉનકી શાન મેં બદગોઈ ઓર ગુસ્તાખી કરતે હેં" નઅઉઝો બિલ્લાહ મિન-ઝાલિક! યે સરાસર હમ પર જુઠ ઓર બોહતાન ઓર કિયમાત કે રોઝ હમ ઇસકા જવાબ ઉનસે માંગે ગે. મેને " કયા અહલે હદીસ પાંચવા ફિરકા હય " નામકી કિતાબસે અલલ એઅલાન મે લિખા હય કે હમ મશહુર ચારો ઇમામો કી ઓર ઉનકે અલાવહ ભી તમામ ઇમામોં કી મુહદ્દિસીને કિરામ, બુઝુર્ગાને દીન, અવલિયાએ કિરામ ઓર મુજતહેદીને કિરામકી દીન સે ઉનકી ગેહરી નિસ્બત કે સબબ અપને દિલકી ગેહરાઇયોં સે ઉનકી ઇઝઝત ઓર એહસાનાત કી કદર કરતે હેં. હમ અમ્બીયાએ કિરામ કી તાહીન કો કુફર ઓર બુઝુર્ગાને દીન કી તૌહીન કો ગુનાહ સમજતે હેં. મગર મુફતિ સાહબ ઉનસે જયસી ઇઝઝત વ મહોબ્બત ચાહતે હેં કે કુરઆન શરીફ ઓર હદીસ કો બાલાએ તાક રખ કર સિર્ફ ઉનહી કે કૌલ

પર ચલના હી સહીહ ઇઝ્ઝત હય તો યે તો સરાસર ઈસ્લામ ઓર કુરઆન વ હદીસ કે ખિલાફ હય. હમ ઉનકા કોઇ ભી કૌલ યા અમલ કુરઆન વ હદીસ કે મુતાબિક હોતા હય વોહ લેતે હેં. ઓર તમામ ઇમામોને દીન ઓર બુઝુર્ગોને દીન ભી યેહી કહે ગએ હેં કે જબ તક હમારા કૌલ વ ફેઅલ કુરઆન વ હદીસ કે મુતાબિક હો વહાં તક તો ઉસ પર અમલ કરો. ઓર અગર કુરઆન વ હદીસ કે ખિલાફ હો તો ઉસકો રદ કરદો. ઓર હમ ભી યેહી કરતે હેં ઓર યેહી સચ્ચી મહોબ્બત હય મગર ખુદા જાને મુફતિ સાહેબ કો કોનસી દેરીના અદાવત હય કે વોહ ઇલ્ઝામ તરાશીમેં લગે હુએ હે અયસે હી લોગો કે બારે મે કિસી શાએરને કયા હી ખુબ કહા હય.

જો ડુબો દે સાહીલ પે લાકે હર સફીને કો
કૌમ કે યે મુફતિ હય અયસે ના ખુદા ઠેહરે.

આઇયે હમ જામઅ તલાશી કરેં કે હકીકતે તકલીદ કયા હય.

— તકલીદ —

મસાઇલે દીનમે ઉમ્મત કે કીસી એક ફર્દ કી કુલ બાતેં બગૈર દલીલ કે માન લેના તકલીદે શખ્શી હય જો અલ્લાહ કે રસુલ (સ૦વ૦) ઓર સહાબા (રઝિ.) તાબેઇન ઓર તબે તાબેઇન (રહે.) કે ઝમાને મેં નહીંથી બલ્કે યે ફિત્ને કે દૌર ચૌથી સદી હીજરી સે પયદા હુઇ. કિસી ઇમામ યા મુજતહિદ કે બારે મે ગુમાન કરના કે વોહ જો કુછ બતાએગા દલીલ કે મ્વાફિક હી બતાએગા ઇસ લીએ ઉસકે અકવાલ ઓર કિયાસ્યાત કે લેને મેં કિસી કિસ્મ કી રૂકાવટ ઓર દલીલ તલાશ કરનેકી જરૂરત નહી. યે બહોત બળી ભૂલ ઓર જહાલત હય. મુજતહિદ ખ્વાહ કિત્ના બળા કયું ન હો ઉસસે ગલતી કા ઇમકાન હોના જરૂરી હય. ઇસ ઉસકે તમામ અકવાલ, વ રાએ વ જુમલા કો સહીહ સમજ લેના ઓર ઉસકી તકલીદ કો ફર્ઝ ઓર વાજીબ કરાર દેના, ઉસકી તરફ અપને આપકો મનસુબ કરના ઓર લોગોં કો ઉંસીકી દઅવત દેના, શરઇ લિહાઝ સે ના જાએઝ ઓર હરામ હય. કયું કે યે મકામ સિર્ફ નબી (સ.વ.) કો હાંસિલ હય જીનકે પાસ મિન જાનિબી અલ્લાહ વહી આતી હય. અમ્બીયઅ (અ.સ.) કો ભી બસા અવકાત રાએ ઓર કિયાસ મે ગલતી હો જાતીથી જીસકી ઇસ્લાહ ફોરન બઝરીએ વહી કરદી જાતીથી. એક ઉમ્મતી મુજતહિદ કોં કહાંસે યે

દરજા હાંસિલ હોગા કે ઉસકી હરબાત સહીહ માની જાએ ઓર ઉસકી તકલીદ જાએઝ કરાર દી જાએ અયસી જામેદ તકલીદ રસુલ [સ.વ.] કે વફાત કે ચારસો સાલ કે બાદ વજુદ મે આઇ જીસસે ઉમ્મત મુસલ્મિમા કો ચાર બળે ફિરકો મે બાન્ટ કર.

શિરાઝએ મિલ્લત કો પારાહ પારાહ કર દીયા.

ચન્દ કુરઆની આયાત કે તરજુમે મુલાહિઝા ફરમાએ.

(૧) ઓર હમને આપ [સ.વ.] પર કુરઆન ઇસ લીએ નાઝિલ કિયા તાકે આપ લોગોં કે લીએ બ્યાન કરે (સુરએ નહલ) ઇસિસે મઅલુમ હુઆ કે બ્યાને રસુલ (સ.વ.) કે બાદ કિસી તીસરે બ્યાનકી ઝુરૂરત બાકી નહિ રહી. ઝિક્ર વ બ્યાન, કુરઆન ઓર હદીષ હય.

(૨) ઓર હમારે રસુલ (સ૦વ૦) જો કુછ દે વોહ લેલો, ઓર જીસ બાત સે રોકે ઉંસસે રૂક જાવ (સુરએ હશ્ર) ઇસ સે મઅલૂમ હુઓ કે કાબિલે અમલ સિર્ફ રસુલે અકરમ (સ૦વ૦) કી બાત હય, બાકી હર વોહ દુસરે કી જો રસુલ (સ૦વ૦) કી બાત કે ખિલાફ હો વોહ કાબિલે તરદીદ (રદ્દ.) હય.

(૩) જો લોગ આપકે હુકમ કે ખિલાફ કામ કરતે હેં ઉનકો ઇસિ બાતસે ડરના ચાહીએ કે વો ફિત્ને કી લપેટ મે આજાએ યા દર્દનાક અઝાબ મે મુબતિલા હો જાએ (સુરએ નુર)

ઇસ આયત કે સામને રખતે હુએ ઉંન લોગોં કો મુતનબ્બે (ચોકન્ના) હોના ચાહીએ જો હદીસે રસુલ (સ.વ.) કે મુકાબલે મે ઇમામકી તકલીદ કો તરજીહ દેતે હેં ઓર હદીસ કે મઅની તોડ મરોડ કરકે ફિકહ કે સાંચે મે ઢાલતે હેં.

ફિરહ હદીષ પર ગાલિબ હદીષ કુરઆં પર
બદલ કે રખ દિયા શયખે હરમને પયમાને.

(૪) ઉસ ચીઝકી પેરવી કરો જો તુમ્હારી તરફ તુમ્હારે પરવર દિગાર ને નાઝીલ કી હય. ઓર ઇસિકે અલાવાહ દુસરે સરપરસ્તોંકી પેરવી મત કરો [સૂરએ આઅરાફ-૩]

(૫) ઓર જબ ઉનસે કહા જાતા હય કે ઉસ ચીઝકી પેરવી કરો જીસે અલ્લાહ તઆલાને ઉતારા હય તો કહેતે હેં કે હમ તો ઉસકે બરઅકસ ઉંસચીઝ કી પેરવી કરીંગે જીસ પર હમને અપને બાપ-દાદા કો અમલ કરતે પાયા [અલ-બકરહ ૧૭૦]

અલ્લાહ તઆલાને તકલીદ ન કરને વાલોંકી તઅરીફ કરતે હુએ ફરમાયા હય :

(૬) પસ અયે નબી (સ૦વ૦) બશારત દો મેરે ઉન બન્દો કો જો બાત કો ગૌરસે સુનતે હેં ઓર ઉસકે બહેતરીન હિસ્સે કી પેરવી કરતે હેં ઉનહી લોગોં કો અલ્લાહને હિદાયત બખ્શી હય ઓર યેહી દાનિશમન્દ (હોશીયાર) હેં (અઝઝુમર–૧૭, ૧૮)

હઝરત જાબિર (રઝી૦) બિન અબ્દુલ્લાહ સે રિવાયત હય કે એક મરતબા હમ રસુલ [સ૦વ૦] કે પાસ બેઠે હુએ થે, આપને એક સીધી લકીર ખેંચી ઓર ઉસકી દાહની જાનિબ દો લકીરે ઓર બાએં જાનિબ દો લકીરે ખીચી ઇસ તરહ ફિર બીચકી સીધી લકીર પર હાથ રખ કર ફરમાયા કે અલ્લાહ તઆલા કા સીધા રાસ્તા યેહિ હય ન કે ચાર ફીરીયે આયત આપને તિલાવત કી "વ અન્ના હાઝા સિરાતી મુસ્તકીમા" ફત્ત-બેઉહો વલઃ તત્તબેઉસ્સુબુલા ફતફર્રક બિકુમુલ ઉમમ યાને અલ્લાહ તઆલાકી સીધી રાહ યેહી એક હય ઇસી પર ચલો ઓર ઇધર ઉધર કી ચારો રાહેમે સે કિસી પર મત ચલો વરના સીધે રાસ્તે સે ભટક જાવગે

[ઇબ્ને મજા જી. ૧ સ. ૫]

દિની ભાઇઓ! સાફ સાફ બતાયા જા રહા હય કે ચાર રાસ્તોં કો છોળ દો ઓર સિર્ફ એક રાસ્તા ઓર એક હી મઝહબ ઇખ્તિયાર કરો. વરના સીધે રાસ્તા સે હઠ જાએગે ઓર સિરાતે મુસ્તકીમ સે ઉતર જાઓગે.

મુફતિ સાહબને સફા નં. ૧૩ પર "ઇત્તખઝુ અહબારહુમ.... વાલી આયત કે બારે મેં લિખા હય કે યે આયત યહુદ વ નસારા કે બારેમેં નાઝિલ હૂઈ હય. ઓર મુકલ્લીદિન પર ઇસકો ચસ્પાં કરતે હે. તો ઇસકા જવાબ યે હય કે આજ ભી અહનાફ કે સામને કુરઆન વ હદીસ કી બાતે રખી જાએં તો ઉસકી તઅવીલ કરતે હેં ઓર ઇમામ અબૂ હનીફ (રહે.) કે કૌલ કો તરજીહ દેતે હેં.

ઇમામ ફખરૂદ્દીન રાઝીને તફસીર કબીર મેં કહા હય કે મેને બહોત સે અયસે મુકલ્લિદ, ફુકહા કો દેખા કે જીનકો બહોતસે મસાઇલ કે મુતઅલ્લિક કુરઆને પાકકી આયત પળહ કર સુનાંઇ જો ઉનકે મસલક કી કે મુખાલિફત કરતીથી લેકિન ઉનહોંને ઇન આયાત કો કબુલ ન કિયા ઓર

ઉનકી તરફ કોઇ તવજ્જોહ નહી. ઉલટા મેરી તરફ તઅજ્જુબ સે દેખને લગતે થે. મકસદ ઉન લોગોં કા યે થા કે ઉન આયત કે ઝાહિર પર કયું કર અમલ હો સકતા હય જો કે હમારે બઝુર્ગો સે જો બાતેં મરવી હેં વોહ ઇન આયાત કે ખિલાફ હેં તો અગર આપ હક કે સાથ ગૌર કરેં તો બહોત સે લોગોંકી રગોંમેં ઇસી મર્ઝ કો સરાયત કીયા હુવા પાએગે.

અબ્દુલ વહાબ શેઅરાની [રહે૦] ને મીઝાને શેઅરાની મેં કયા હય કે મેંને અપને સરદાર અલી ખ્વાસ (રહે.) સે સુના. વોહ ફરમાતે થે કે જો મોઅમિન હમેશા એક હી મઝહબ કા મુકલ્લિદ રહે તો ઉસકા અમલ શરીઅત કે સાથ મુકમ્મિલ નહી હોતા. મેંને ઉનકી આલિમો સે ઓર લોગોં સે સુના હય કે વોહ કહેતેં હેં કે ચારો ઇમામ બરહક હેં અગર યે સહીહ હય તો વોહ કયું ઇમામ અબુ હનીફા (રહે.) કે હી મુકલ્લિદ બને બેઠે હેં મુનાસિબ તો યે હય કે વોહ ચારેં ઇમામોં કે મુકલ્લિદ બનતે. કહેને કોં તો કહે દેતે હેં મગર વોહ ચારેં કે મુકલ્લિદ હરગીઝ નહી બન સકતે કયું કે એક નમાઝ જો ઇસ્લામ કા એક અહમ ફરીઝા હય. જીસકે લિયે રસુલ [સ૦વ૦] ને સહીહ બુખારીમેં ફરમાયા હય કે નમાઝ ઇસિ તરહ પઢો જયસે મુજે પઢતે હુએ દેખ રહે હો ઇસકે અલાવ ઓર તરીકે પર પઢી હુઈ નમાઝ કુબુલીયત કે લાએક હી નહિ. મગર અફસોસ કે વોહ નમાઝ પઢને કે તરીકે ચારેં મઝહબ કે અલાયદા, અલાયદા હેં જો કુબુલીયત કે લાયક હી નહી. અગર વાકેઈ મેં ચારો મઝહબ બરહક હેં તો આપ ફજરકી નમાઝ ઇમામ અબુ હનીફા (રહે.) કે તરીકે પર પળહેં ઝોહર કી નમાઝ ઇમામ શાફેઇ (રહે.) કે તરીકે પળહે. અસર કી નમાઝ ઇમામ માલિક [રહે.] કે તરીકે પર ઓર મગરિબ કી નમાઝ ઇમામ અહમદ બિન હબલ [રહે.] કે તરીકે પર પળહેં અયસા કયું નહી કરતે હમતો ઉન ચારેં ઇમામો કે હર ઉસ તરીકે કો માનતે હેં જો નબી [સ૦વ૦] કે તરીકે પર ચલે હેં કયા હય કોઇ ઇસકા જવાબ આપકે પાસ અગર દઅવે મેં સચ્ચે હો.

મુફતિ સાહબને શફા ૧૪ પર તકલીદ કે સુબુતમે ચૌદવે પારએ સુરએ નહલ કી એક આયત કા ટુકડા પેસ કિયા હય.

મગર ઇસકા પુરા મતલબ પૂરી આયત પળહનેસે મઅલુમ હોતા હય મગર હુજ્જત કાયમ કરને કે લીએ મુફતિ સાહબને ટુકડા હી પેસ કર દીયા-

અલ્લાહ તઆલા ઇસ આયતમેં ફરમાતા હમને તુજહસે પહેલે મરદોંહિકો રસુલ બનાકર ભેજે હેં જીનકો વહિ કિયા કરતે થે. (અય મક્કાવાલો) તુમ્હે અગર ઈલ્મ ન હો તો ઇલ્મવાલોં સે પૂછલો (યે બાત) "યાને યહુદ વ નસારા સે પુછલો) જો પેગમ્બરો કે હાલાત પળહતે રહેતે હે. ઇસ આયત કા મતલબ યે હય કે મક્કા કે મુશ્રિક અહલે કિતાબ કો ઇલ્મવાલા સમજતે થે. તો અલ્લાહ તઆલાને ફરમાયા કે અગર તુલકો ઇસિમેં શક હય કે આદમી અલ્લાહ કા પયગમ્બર હો સકતા હય યા નહિ તો જીનકો તુમ ઇલ્મ વાલે સમજતે હો ઉંનસે પૂછલો મગર અફસોસ સદ અફસોસ મુકલ્લિદોને ઇસ આયત સે દલીલ લી હય કે એક મોઅય્યન મઝહબ જેસે હનફી, સાફઇ, માલિકી, યાં હમ્બલી કી તકલીદ જાઇઝ હય. હાલાં કે યે આયત ઇસિ બાત પર દલાલત નહિ કરતી મુફતિ સાહબને અવામ કો ઘોકા દેનેકી કોશીષ કી હય.

અવ્વલ તો યે આયત એક ખાસ મુકદમે મે વારિદ હય, દુસરે ઝિક્ર સે કિતાબ વ સુન્નત યાની કુરઆન વ હદીસ મુરાદ હય. તો યે આયત તો મુકલ્લિદોં કે બિલકુલ ખિલાફ ઇસ અમર કી દલીલ હય. ઓર અહલે હદીસોં (જીનકો યે ગૈર મુકલ્લીદ કહેતે હેં) કે લીયે તો ઠોસ દલીલ હય, કે સિર્ફ કુરઆન વ હદીસકી પેરવી ઝુરૂરી હય. અગર તુમ નહિં જાનતે તો જો કુરઆન વ હદીસકા પુરા ઇલ્મ રખતા હો ઉંનસે પૂછલો મુકલ્લિદ કભી યે નહિ પુછેગા કે યે મસઅંલે મેં કુરઆન વ હદીસ કા કયા હુકમ હય? વોહ તો સિર્ફ યેહી પૂછેગા કે અપને ઇમામ કા કયા મઝહબ હય. ઇમામ સાહબને ઇસ મસઅલે મે કયા ફરમાયા? હિદાયા મે કયા હય? દુર્રે મુખ્તાર ઓર કન્ઝ વગયર હયે કયા હય. ઓર જો કોઇ અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસુલ (સ૦વ૦) કા હુકમ કુરઆન ઓર હદીસ કા પૂરા જાનને વાલે આલિમ સે પુછે વોહ મુકલ્લિદ નહી.

આલીમ સે દીન કી બાત મઅલૂમ કર લો.

બિલફર્ઝ આયત કા યેહી મતલબ કહો જીસકે મુફતિ સાહબને બ્યાન કીયા હય કે કીસી કે હકમેં મુકીદ નહીં હો સકતી કયું કે 'અહલે ઝિક્ર આલિમ મુઅય્યેન નહીં હે. હનફી, શાફેઇ, માલેકી, હમ્બલી યા કિસી ઓર કુરઆન ઓર હદીસ કે જાનને વાલેસે દરયાફત કરકે ઉસ પર અમલ કર સકતા હય. આયત મે કહિં નહી હય કે કોઇ એક ખાસ આલિમ યા

મુજતહિદ સે મસઅલા દરયાફ્ત કરો ઓર ઉનકે હિ તાબેઅ રહો. ઓર કે મુકલ્લિદીન કે ચારોં ઇમામોને જીનકી તકલીદ કો વોહ ઝુરૂરી સમજતે હે ઉનહોંને સરાહત કરદી હય કે સિર્ફ કુરઆન વ અહાદીસે નબવી (સ.વ.) પર હી અમલ કરના ઓર જો કૌલ હમારા કુરઆન વ હદીષ કે ખિલાફ હો વોહ તમામ કૌલોં કો રદ કરદો ઓર દીવાર પર ફેંકદો ઇન ચારોં ઇમામોં કે યે અહવાલ હમને હમારી કિતાબ "તલાકનો ઇસ્લામી ફત્વો" મે સફા નંબર ૯—૧૦—૧૧ પર હર્જ કીએ હેં ઓર ઉનકે હવાલે ભી દીએ હેં. કયા મુકલ્લિદિન ઉન કૌલોંકો ગલત સાબિત કર સકતે હે? હરગીઝ ગલત સાબિત ન કર સકતે? તો જબ આપ સહિહ માઅનોં મે ઉનકે મુકલ્લિદ હૈં તો યે ઇમામોં કે હુકમો કે ખિલાફ કયું ચલતે હૈ? ઓર ફિર આપકો ઉનકે મુકલ્લિદ ભી કહેતે હે. બહોતસે બુઝુર્ગોંને બતરીકે કશફ યે મઅલુમ કિયા હય. કે ઇમામ અબુ હનીફા (રહ.) ઇમામ શાફેઇ, ઇમામ માલેક ઓર અહમદ બિન હમ્બલ રહે. અજમઇન ઉનહી લોગોં સે ખુશ ઓર રાઝી હેં જો કુરઆન વ હદીસ પર હી ચલતે હેં ઓર ઉનહી કો વોહ બુઝુર્ગ ઓર અપના પેરો ખ્યાલ કરતે હેં. ઓર જો લોગ કુરઆન વ હદીસ કો છોડકર ઉનકે ઇજતિહાદ પર જમે રહેતે હેં અયસે લોગો સે વોહ સખ્ત બેઝાર ઓર નારાઝ હેં. શયખ ઇબ્ને હમામ જો અહનાફ કે અકાબિર મેં સે હેં. ફતહુલ કદીરમે લિખતે હેં કે એક ખાસ મુજતહિદ કે કૌલ વ ફેઅલ કો અપને ઉપર લઝિમ કરને સે ઉસકી તકલીદ વાજીબ હોને પર કોઇ ભી દલીલ નહિ. બલ્કે દલીલ કા મકસદતો યે હય કે ખ્વાહ કોઇ ભી મુજતહિદ હો ઉસકે કૌલ પર જીસ મસઅલે મેં ઝુરૂરત પળે અમલ કિયા જાએ, કયું કે અલ્લાહતઆલાને ફરમાયા "ફસઅલુ અહલઝઝિક્ર ઇન કુનતુમ લા તઅલમૂન" પસ પૂછલો જાનનેવાલોં સે અગર તુમ નહિં જાનતે. ઓર પૂછા જબહી જાતા હય જબ કોઈ નયા મસઅલા (હાદિસા) દરપેશ હો. ઓર જબ વોહ આ પળા તો ઉસ વકત અગર મુજતહિદ કા કૌલ ઉસકે પાસ હો તો ઉસ પર અમલે વાજીબ હોગા.

ઓર ગાલિબ યે હય કે અયસી પાબંદીયાં ફુકહા કી તરફસે ઇસલીએ આઇદ કી ગઇ હેં તાકે લોગ રૂખ્સતોં (આસાની) કી તલાશોં સે દુર રહેં. વરના આમ આદમી હર મસઅલે મેં મુજતહિદ કા વોહી કૌલ લેગા જો આસન હો. મેં નહિ જાનતા કે યે અકલ મેં કયસે આ સકતા હય યહ ઇન્શાન કા અપની જાન પર સહૂલત કા તલાશ કરના અયસે મુજતહિદ કે કૌલ પર અમલ કરકે જિસ કે લીયે ઇજતિહાદ કરના જાઇઝ હો મુજકો મઅલૂમ નહીં કે શરાઅને ઉસ પર ઉસકી મુઝમ્મત કી હો ઓર રસુલ (સ. વ.) અપની અપની ઉમ્મત પર સહુલત કો મહબુબ રખતે થે.

મુફ્તી સાહેબ "વ ઉલુલ અમરે મિનકુમ.... આયત સે લોગોં કો ધોકા દે રહે હેં કે તુમમેસે જો સાહેબ અમ્ર હો ઉસકી ઇતાઅત ભી ઝરૂરી હય. યાને ઉસકી તકલીદ લાઝિમી હય. ઇસ આયત મે કોઈ એક આલિમ કો ખાસ કરલેના કહીં નહિ હય. ઇસ આયત કે મઅને સે તો સાફ યે ઝાહિર હોતા હય કે કોઇ ભી ઝયાદહ જાનને વાલે આલેમ સે જાનલો. ઓર દૂસરા યે કે આલિમ કી તકલીદ, પેરવી કરના જબહી તક જાઇઝ હય જબ ઉસકા કોલ કુરઆન વ હદીષ કે મવાફિક હો. ઇસી લીએ ખુદ ઉલેમાએ દીન, અઇમ્મએ અરબઅ ને અપની તકલીદ સે મનાઅ કરદીયા હય. તો અગર મુફ્તિ સાહબ સહીહ મઅનોં મે તકલીદ કરના વાજીબ ઠેરાતે હેં તો ઇમામ અબૂ હનીફા (રહે.) કા કૌલ "કિ અગર મેરા કૌલ કુરઆન વ હદીસ કે ખિલાફ હો તો રદ કરના" કયું નહિ અમલ કરતે. ઇસ આયત મેં પહેલે તો યે અલ્લાહતઆલ ને ફરમાયા હય" કે અગર તુમ્હારા કોઇ ચીઝ મે ઝઘડા પેદા હો તો ઉસકો અલ્લાહ કે રસુલ (સ.વ.) કી તરફ લોટાવ" ઇસિકે સાફ મઅને યે હોતે હેં કે ઉસ ઝઘડે કા હલ કુરઆન ઓર હદીસ મે તલાશ કરો, ફિર બાદ મે "ઉલુલ અમર" તરફ લોટાનેકા હય. ઇસ આયત સે સાફ વાઝેઅ હોતા હય. કે ઇમાની શાંત યેહી હય કે આદમી હર ઝઘડે મે કુરઆન વ હીદસ કી તરફ રૂજુઅ કરે ઇસિમે તો ખાસ તન્બીહ હય ઉન લોગોં કેલીયે જો કુરઆન વ હદીસ કો છોળ કર દૂસરોં કી તરફ રજુઅ કરતે હેં. ઇસ આયત સે તો તકલીદ કા પૂરા રદ નીકલતા હય. અફસોસ ! કિતના મઅના મતલબ કો તોડ મરોળ કરકે ધોકા બાઝી સે કામ લીયા ગયા હય. મુસલમાન ભાઇઓ તકલીદ સે તોબા કરો ઓર કુરઆન વ હદીસ કે ફરમાનોં પર ચલો. ઇસીમે નજાત હય.

મુફ્તિ સાહબને સફા નં. ૧૫ પર હઝરત હુઝયફા (રઝી.) કી હદીસ કો તકલીદ કે સુબુત મે પેશકિયા હય. હાલાંકે ઇસ હદીસમે અલ્લાહ કે નબી (સ.વ.) ને ફરમાયા કે મેરે બાદ હઝરત અબૂબકર (રઝી.) ઓર હઝરત ઉમર (રઝી.) કી ઇકતિદા કરના ઇસસે તકલીદ કયસે સાબિત હો સકતી હય. સહાબા (રિઝ.) તો રસુલ (સ.વ.) કે ઉસવહ પર હી ચલને વાલે થે. ઇસી લીએ આપ (સ.વ.) ને દોનો કી ઇકતિદહ કા હુકમ દીયા. કયા કોઇ સાબિત કર સરતા હય કે ઇમામાને દીન વગયહ ભી બીલકુલ મુકમ્મીલ હઝરત અબૂબકર (રઝી.) ઓર હઝરત ઉમર (રઝી.) હી કે મુવાફિક આપ (સ.વ.) કે ઉસવહ પર ચલને વાલે થે ઓર ઉનસે કોઈ ભી કામ યા અમલ મે ગલતી કા ઇમિકાન નથા ? જીસસે ઉનકી તકલીદ લાઝિમ આતી હય ? હઝરત અબૂબકર (રઝી.) તો ઇતને ચુસ્ત આપ (સ.વ.) કે ઉસવહ પર ચલને વાલે થે કે ઉનકે દૌરે ખિલાફત મેં આપને ફરમાયા કે અલ્લાહ

કે રસુલ (સ.વ.) કે ઝમાને મે જો કોઇ શખ્શ એક મઅમૂલી ચીઝ, એક રસ્સી ભી ઝકાત મે દેતા થા ઓર વોહ ઉસે રોકલે તો મે ઉસકે સાથ જીહાદ કરૂંગા, ભલા બતાઇએ કે અપસે લોગ જો કુરઆન વ સુન્નત કો હર વકત અપને સામને રખતે હો ઓર ઉનહી કે મુતાબિક અપની ઝિંદગી ગુઝારતે હો ઓર રાએ ઓર કિયાસકો અપને પાસ ભટકને ભી ન દેતે હો. ઉનકી હદીસ કો મુફતિ સાહબને 'તકલીદ' જાઇઝ કરને મે પેશ કી. કહાંકા રોળા કહાં કી ઇંટ.

સફા નં. ૧૬ કી હદીસ નં. ૧] કા જવાબ દીયા જા ચુકા હય કે હદીસ બીલકુલ ઝઇફ હય. ઓર સહીહ બુખારી શરીફ કી એક હદીસ, ઇસ હદીસ કી મુખાલિફત કરતી હય.

સફા નં. ૧૭ કી હદીસ નં. ૨ કા કોઇ હવાલા નહિ હય. લિહાઝા ઇસકા કોઇ એઅતિબાર, ભરોસા નહિ હો સકતા અલબત્તા હવાલા હોતા તો સહીહ યા ગલત કા બરાબર જવાબ દીયા જાતા.

સફા નં. ૧૭ પર બુખારી, મુસ્લીમ ઓર અબૂદાઉદ કે હવાલે સે મુફતિ સાહબને હઝરત અબૂ મૂસા અશઅરી (રઝી.) સે મસઅલે કે મુત-આલ્લિક જો હદીસ પેશ કી હય ઉસકી પૂરી તફસીલ બુખારી શરીફ હદીસ નં. ૧૬૪૧ મે ઇસ તરહ હય કે "હુઝૈલ બિન શરહબીલ બ્યાન કરતે હે અબૂ મૂસા અશઅરી (રઝી.) સે મસઅલા પૂછા ગયા કે એક શખ્શ મરગયા ઉસને અપની એક લડકી એક પોતી ઓર એક બહેન છોળી હય તો કિતના કિતના તરકા (વરસા) ઇન તીનોં કો મિલેગા ? તો અબૂ મૂસા અશઅરી (રઝી.) ને જવાબ દીયા કે લળકી કો આધા મિલેગા ઓર બહેન કો આધા મિલેગા ઓર બહેન કો આધા મિલેગા ઓર પોતી કો કુછ નહિ મિલેગા. તુમ અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ (રઝી.) કે પાસ જાવ વોહ ભી મેરી મુવાફિક હી કહીંગે ઓર યેહી જવાબ દેંગે. ચુનાચે ઉનહોને અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ (રઝી.) સે યહી મસઅલા પુછા ઓર અબુ મુસા અશઅરી (રઝી.) કા જવાબ ભી સુના દીયા ગયા. તો અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ (રઝી.) ને ફરમાયા અગર મે વોહી કહું જો અબુમુસા અશઅરી (રઝી.) ને કહા હય તો મેં ગુમરાહ હો જાઉગા. હિદાયત પાને વાલોં મે સે નહિ રહુંગા. મેં તો વોહી ફેસલા કરતા હું જો રસુલ (સ૦વ૦) ને ફેસલા કિયા હય. આપને લળકી કો આધા આધા ઓર પોતી કો છટઠા હિસ્સા દેને કો કહા તાકે દોનો મિલાકે દોતિહાઈ પૂરે હોજાએ ઓર બાકી બહેનકા હિસ્સા હય. તો હમ લોગ અબુ મુસા અશઅરી (રઝી.) કે પાસ આએ ઓર અબ્દુલ્લાહ બિન મસઉદ કા જવાબ બતાયા તો હઝરત અબુ મુસા અશઅરી (રઝી.)

ઇસ હદીસ સે મુફતિ સાહબને તકલીદ કો સાબિત કિયા હય. અગર દિનમે ચમગાડર કી આંખ સે કુછ નઝર ન આએ તો ઈસમે સૂરજકા કયા કુસુર ?

ઇસ હદીસ કો ગૌર સે ઓર સમજ કે પઢીએ. ઇસમે મુકલ્લિદ જામિદીન કે લીએ બહોત બળા સબક હય, ઇસ હદીસ સે સાફ ઝાહિર હોતા હય ઉસ મસઅલે કા હઝરત અબૂ મુસા અશઅરી (રઝી.) ને જો જવાબ દીયા વોહ અપને રાએ ઓર કિયાસ સે દીયા ઓર જબ ઉનકે સામને હઝરત અબદુલ્લાહ બિન મસઉદ (રઝી.) કા જવાબ જો હદીસસે દીયા ગયા થા વોહ રખા ગયા તો અબૂ મુસા અશઅરી (રઝી.) ને અપને રાએ ઓર કિયાસ કો ફૌરન છોળ દીયા બલ્કે હઝરત અબદુલ્લાહ બિન મસઉદ (રઝી.) કે સામને અપને કો ના કાબિલે ફત્વા કરાર દીયા. ઈસીકા નામ ઈમાનદારી ઓર ઇનસાફ પરાવરી હય કે હર વોહ કૌલ છોળ દીયા જાએ જબ નબી (સલ.) કા કૌલ મિલ જાએ. કોઇ કહે સકતા હય કે ઇસ હદિસસેતકલીદ કા સુબુત મિલતા હય. ભાઇઓ ઇનસાફ કરો, ઇસ હદીસસે તો સાફ 'તકલીદ' કા રદ નીકલતા હય. અલ્લાહસે યેહી દુઆ હય કે અલ્લાહ તઆલા હદીસ કી તોળ-મરોળ કરનેસે હમેં બચાએ. આમીન...

કિતાબમે શફા ૧૮ હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ વાલી હદીષસે મુફતિ સાહબ સાબિત કરતે હય કે અહલે મદીના તકલીદે શખ્સી કરતે થે. ઓર હઝરત ઇબ્ને અબ્બાસ (રઝી.) ને અહલે મદીના કે જવાબ પર નકિર નહી ફરમાઇ. તુમ ઇત્તેબાઅ ઔર ઇકિતેદા કે લીયે એક મોઅય્યન શખ્સ કો લાઝિમ કરકે ગુનાહ કે મુરતકિબ હો રહે હો.

બળે અફસોસકી બાત હે મુફતી સાહબને યહાં ભી ધોકા ખાયા હય યા ધોકા દીયા હય (યે તો વોહી જાનતે હય.) હઝરત ઈબ્ને અબ્બાસ (રઝી.) ને તો યે ફરમાયા થા કે તૂમ મદીના જાઓ તો યે મસઅલા વહાંકે અકાબીરે સહાબા સે પૂછના ઔર જબ વાપસ હુએ તો હઝરત ઝેદ બિન સાબિત હિ કે કૌલ પર અમલ નહીં કિયા બલકે અકાબીરીન સે મસઅલા દરયાફત ફરમાયા જિનમે હઝરત ઉમ્મે સુલૈમે (રઝી.) ભી મૌજુદથી ઓર યે હકીકત હય કે સહાબાએ કિરામ કી યેહી ખ્વાહીશ રહા કરતીથી કે ફરમાને નબવી કયા હય વોહ ખુદ અપને કૌલ પર અમલ નહી કરાતે

થે. કભી કભી અગર કોઈ મઆમલા પેશ આ જાતા થા તો પુછતે કે ઇસ બારેમે અલ્લાહ કે નબી (સ૦વ૦) કી હદીષ કીસીકે પાસ મૌજુદ હય. ગૌર કીજીએ ઓર સોચીયે ઝહેનો દિમાગ પર ઝૌર દીજીએ.

સફા નં ૨૦–૨૧–૫૨ "ઈનસાફ અરબી" કે હવાલે સે શાહ વલીયુલ્લાહ મુહદ્દીસ દહેલવી કે કૌલ નકલ કિયે ગએ હે ઓર ઉનસે યે સાબિત કરને કી કોશિશ કી ગઇ હય કે શાહ વલીયુલ્લાહ દહેલવી (રહ૦) ભી તકલીદ કે કાએલ થે ઓર હનફી મઝહબ પરહી ચલને કો વાજીબ કરાર દેતે થે. ઇન કૌલોં મે રદ્દ બદલ ઓર તરમીમ કી ગઇ હય. અગર દલીલ હી લાના થા તો કુરઆની આયત યા હદીસ શરીફ કો પેશ કરના થા. હમને હમારી કિતાબ "તલાકનો ઇસ્લામી ફત્વો" સફા નં. ૧૪–૧૫ પર "જમઉલ-જવામેઅ" કી રસુલ (સ૦વ૦) કી એક હદીસ પેશ કી હય જીસમે રસુલ (સ૦વ૦) કી પેશીનગોઇ હય કે બહોત કમ વકત મે અયસે લોગ પયદા હોંગે જો લોગોં કો મૌલવી ઓર દુરવેશોં કે કૌલ કી તરફ બુલાઇગે ખુદ અમલ કરેગે ઓર લોગોં કે પાસ અમલ કરવાઇગે. ઓર ઇમામ કે પીછે 'આમીન" પુકારને મે હસદ કરેંગે. અયસે લોગોં કો આપ (સ૦વ૦) ને તીન મરતબા ફરમાયા કે વોહ મેરી ઉમ્મત કે યહુદી હે.

ઇસ હદીસ કે બાબત શાહ વલીયુલ્લાહ મુહદ્દીસ દહેલવી (રહે૦) ખુદ કી કિતાબ, તફહિમાત સફા. નં. ૧૫૫ મે ફરમાતે હે "યે બાત સાબિત હો જાને કે બાદ મુકલ્લીદો કે લીએ કોઇ બહાના બાકી નહી રહેતા. મુકલ્લિદો કો યું કહેના જાઇઝ નહી કે હદીસ પર અમલ નહી કરતા કયું કે મેરે ઇમામને અયસા કિયા નહી, ઓર વોહ ઇમામો કે કૌલ કો હી તરજીહ દેતા રહે. યે તો સરાસર ઇમામોં કો પયગમ્બરી ઓર ખુદા કા દરજા દેના હુઆ. શાહ સાહબ (રહે૦) ખુદકી તફસીર મેં લિખતે હે કે જીસ તરહ ખુદા કે સિવા દુસરે કી ઇબાદત શિર્ક ઓર કુફ્ર હય ઇસી તરહ દુસરે કી ફરમાંબરદારી ભી મુસ્તકિલ તરીકે સે કુફ્ર હય ઓર ઇસકા મતલબ યે હુઆ કે ઉસકો એહકામ પહોંચાનેવાલા સમજકર ઉસીકી ફરમા બરદારી કા ખુદ કે ગલેમે પટા નાંખે ઓર ઉસીકી તકલીદ લાઝિમ સમજે ઓર ઉસકે ફરમાન ખુદા કે ફરમાનોં કે ખિલાફ હો તબ ભી ઉનકી ફરમાબરદારી સે હાથ ન ઉઠાએ તો યે તો એક રીત સે ઉનકો ખુદા બનાના હુઆ.

કયા! શાહ સાહબ (રહે૦) કા યે કૌલ તકલીદ કા સરાસર રદ નહી કરતા? ઓર મૂફતિ સાહબ લિખતે હે કે શાહ સાહબ તકલીદ કો વાજીબ કરાર દેતે થે કાશ કે હમારે હનફીભાઈ તઅસ્સુબ કા પરદા ઉઠા કર અકલ સે ઓર ઈનસાફ સે કામ લે તો કયાહિ અચ્છા હોગા.

સફા નં. ૨૨ પર રસુલ (સ૦વ૦) કી હદીસ નકલ કી ગઈ હય જીસમે રસુલ (સ૦વ૦) ને સવાદે આઅઝમ (બળી જમાઅત) કી ઇત્તીબાઅ કા હુકમ દીયા હય. યે હદીસ સરાસર મવઝુઅ (જુઠી) ઓર ઘળી હુઇ હય. મુફતિ સાહબને ઇસ હદીસ સે શાહ વલીયુલ્લાહ (રહે૦) કા કૌલ નકલ ફરમાયા હય કે શાહ વલીયુલ્લાહ ભી તકલીદ ઝરૂરી હોને કે લીએ ઇસી હદીસ પર ઇસતિદલાલ ફરમા રહે હૈં. આઇએ મેં આપકો સવાદે આઅઝમ કી ઇત્તિબાઅ જાઇઝ ઓર ઝરૂરી હય યા ના જાઇઝ હય ઇસકા સુબુત કુરઆન શરીફ દેતા હું. અલ્લાહ કુરઆન શરીફકી સૂર એ અંઆ-અનઆમ આયત ૧૧૬ મે રસુલ (સ૦વ૦) કો ખિતાબ કરકે ફરમાતા હય "વ ઇન તોતેઅ અક્સર મન ફિલ અર્ઝે યુઝિલ્લુકા અન સબિલિલ્લાહ ઇયત્તેબેઉના ઇલ્લઝ્ઝન વ ઇનહુમા ઇલ્લા યખરોસુન" યાને (અયનબી) અગર તુમ ઝમીન મેં ઝવાદહ તઅદાદ કે પીછે લગે તો વોહ તુમકો અલ્લાહ કી રાહ સે ભટકાદેગેં. (કયું કે) વોહ તો સિર્ફ અપને ખ્યાલાત પર ચલતે હૈં ઓર સિર્ફ અટકલેં હિ દો બાતે હૈં.

ઇસ આયત સે ઇનસાફ પસંદ ભાઇઓ કે સમજ મેં યે બાત આ ગઇ હોગી કે અલ્લાહ તઆલા અલલ એઅલાન સવાદે આઅઝમ, બળી જમાઅત કે ઇત્તિબાઅ સે મના ફરમા રહા હય. ઓર યે સભી લોંગો કો તજુરબા હોગા કે હક બાત બોલને મે હક પર ચલને મે, હક કા સાથ દેને મે હંમેશા કમ હી લોગ હુઆ કરતે હૈં અગર કોઇ નેક કામ કી મહેફીલેં રચે તો ઉસમે કમ લોગ હાઝરી દેંગે ઓર હંમેશા બૂરે કામોમે, બુરી મેહફીલો મેં બહોત ઝિયાદહ લોગ હોતે હૈં તો મુફતિ સાહબ કે ફરમાન કે મુતાબિક ,સવાદે આઅઝમ' કસીર તઅદાદ યાને બુરે લોંગો કા સાથ ઓર બૂરે લોંગો કી મેહફીલ મે હી જાના ચાહિએ ને? અપની બાત નિભાને કે લીએ કિતની સખ્ત ધોકા બાઝીસે કામ લીઆ ગયા હય. મુફતિ સાહબ તો બળે આલિમ ભી અપને કો કહેલવાતે હૈં તો કિયા ઉનકી નઝર સે યે આયત નહિ ગુઝરી હોગી ? કિયા ઉનહેં યે આયત યાદ ન હોગી મેં કહેતા હું કે અગર સવાદે આઝમ' હી કી ઇત્તિબાઅ કરની હય તો ઇસ દૌર મે સબસે બળી તાઅદાદ ઇસાઇઓં કી હય કિયા 'સવાદ આઅઝમ' પર અમલ કરતે હુએ ઇસાઇઓ કી ઇત્તિબાઅ સે ઇમાન સલામત રહે સકતા હય ઓર સવાદે આઅઝમ કા ઇસ્તીદલાલ ભી જૂઠી હદીસ સે કિયા હય. અલ્લાહ કે નબી (સવ૦) ને ફરમાયા જો લોગ હદીસ ઘળ લેતે હૈં ઓર ઉસે મેરી તરફ મનસુબ કરતે હૈં તો કિયા વોહ ડરતે નહિ કે ઉનકા ઠેકાના

જહન્નમ હય. મુફતિ સાહબકો કિયા યે હદીસ નહિ મઅલુમ કે ઉનહોં ને જુઠસે કામ લીઆ. કિયા ઉનકે નઝદીક જુઠ કી કોઇ અહેમીયતહી નહિ ? અલ્લાહ મુફતિ સાહબકો ઓર મોમીન મુસલમાનો કો કુરઆન વ હદીસકી સહીહ સમજ અતા કરે. આમીન.

ઇસ આયતે શરીફા કો ગૌર સે સમજે ઓર ઇંનસાફ કરે તો 'અહલે હદીસ જમાઅત' કે લોગ સબસે કમ તઆદાદ મે હે ઓર વોહી હક પર હૈં. ઓર રસુલ (સવ.) કી હદીસ સે ઇસી જમાઅતકી તાઇદ ભી હોતી હય જીસમે આપ (સવ.)ને ફરમાયા હય કે બની ઇસરાઇલ મે (૭૨) ફિરકે હોગએ ઓર મેરી ઉમ્મત મેં (૭૩) ફિરકે હોંગે જીનમે સે એક જન્નતી ઓર બાકી સબ જહન્નમી હોંગે સહાબા (રઝી.) ને અર્ઝ કિયા કે યા રસુલ્લલાહ (સ.વ) વોહ નજાત પાને વાલા ફિરકા કોનસા ? તો આપ (સ.વ.) ને ફરમાયા કે વો ફિરકા વોહ હોગા જીસ પર મેં ઓર તુમ ચલતે હો યાને કુરઆન વ હદીસ પર, ઇસ હદીસ કે તહત ઇમામ અહમદ બિન હંબલ (રહે.) ફરમાતે હૈ કે વોહ નજાત પાને વાલા ફિરકા 'અહલે હદીસ' નહિં હય તો ફિર મેં નહિં જાનતા કે વેહ ફિરકા કોનસા હય. ઇસકા મતલબ, યાને વોહ નજાત પાને વાલા ફિરકા સિર્ફ અહલે-હદીસ હી હય. અલ હમદો લિલ્લાહ 'અહલે હદીસો' કા યે અલલ એઅલાન દાવા હય કે સિર્ફ કુરઆન વ હદીસ હી પર અમલ કરનેમે નજાત હય ઓર ઇન દોનોં કો છોળ કર અગર કોઈ ઇધર ઉધર ભટકા તો વેહ ગુમરાહી જહન્નમ મે લે જાને વાલી હય.

સફા નં. ૨૪ પર મુફતિ સાહબને લિખા હય કે "અહલે હદીસો કા રિશ્તહ શિઆ સે જુડા હુઆ હય ઓર બહોત સે મસાઇલ મેં યે લોગ રવાફિઝ ઓર શિઅહકે સાથ હેં." ઇસિકે બાદ મસાઇલ કે નંબર ડાલકર બત એ ગએ હેં. મેં મુસલમાન ભાઇઓસે એક સવાલ પૂછતા હું ઓર ઉનસે ઇનસાફ માંગતા હું કે એક આદમી કે બહોતસે યા સારે કામ અચ્છે હોં, કુરઆન વ હદીસ કે મુવફિક હોં ઓર દુસરે આદમી કે કામ બીલ્કુલ ઉસકે ખિલાફ ઓર કુરઆન વ હદીસ કે મુખાલિફત મે હોં મગર બહોત થોડે કામ પહેલે આદમી જયસે અચ્છે ભી હોં તો કિયા વોહ પહેલા આદમી ભી દુસરે આદમી જયસા કહેલાયગા ? કિયા પહેલે આદમીકો વોહ દુસરા આદમી જો થોડે અચ્છે કામ કર રહા હય વોહ છોળ દેના ચાહીએ ? યે કયસા ઇનસાફ ? કયસી બકવાસ ? આપ ઇનસાફ કરેં કિયા યે બકવાસ ઓર સર ઓર પૈર કી બાતે સાહબ કો દેતી હેં ?

ખ્યાલતો યે થાકે ઇન હફ્વાત કા તઝકિરહ મે યે અપની કિતાબ મેં કરૂં મગર શયખ સાઅદી (રહ.) ને કહા હય.

યાને તેઝ દાંતવાલે ભેળીએ પર રહમખાના, બકરીઓ પર ઝુલ્મ હોગા. બના બરી ખામ ફરસાઇ ઝુરૂરી સમજી ગઇ. મેં પહેલે હફ્વાત નકલ કરૂંગા ઓર ફિર ઉસકા જવાબ દુંગા.

મુફતિ સાહબ હફ્વાત નં. ૧ મેં લિખતે હેં કે શિઅહ "અઇમ્મઅ અરબઅ કે મુનકિર હેં ઓર મઝાહિબે અરબઅ કો બિદઅત કહેતે હેં" ઇસિકા જવાબ યે હય જબ તકલીદ સાબિત હી નહી હય. ખુદ અલ્લાહ કે રસુલ (સ.વ.) ઓર સહાબા (રઝી) તાબેઇન (રહે.) કે ઝમાને નહી થી બલ્કે ચોથી સદી કે ફિત્ને દૌર મે યે પયદા હુઈ તો તકલીદ કો કોન જાઇઝ કહેગા. અગર તકલીદ જાઇઝ હોતી તો ખુદ રસુલ (સ.વ.) ભી અપને આબા વ અજદાદ કે દીન પર હોતે. યહ પહેલે બતા ચુકે હૈ કે જીનકી તકલીદ કી જાતી હય વોહ અઇમ્મઅ અરબઅ ખુદ અપની તકલીદ કરને સે મના ફરમાતે હેં ઓર અહનાફ કી કિતાબો મે હય હમ તકલીદ કો શિર્ક અસલ ઇસિ લીએ નહિં કહેતે કયું કે શિઅહ હઝરાત કહેતે હેં. હમ ભી કહેતે મગર જીસકા તઅલ્લુક કુરઆન વ હદીસ સેં હય ઉસી કો શિર્ક ઓર બિદઅત કહેતે હેં. મુફતિ સાહબ કા તવાઝુન તો દેખીએ યે બિલ્કુલ ઇસી તરહ હય, જયસે કહા જાએ કે શિખ લોગ દાળીહ રખતે હેં તો મુસલમાન ભી ઉંનકે નકશ-કદમ પર ચલતે હેં નઉઝો બિલ્લાહ મિન ઝાલિક જબ શિખલોકો દાળીહ રખતે હેં તો ઉનકે તવાઝુનમે મુસલમાનો કો દાળીહ રખના છોળ દેના ચાહીએ? કિંયા મૂફતી સાહબ યે બાત પર ઈત્તીફાક કરેંગે? અલ્લાહ તઆલા હમેં અયસેં મૂફતીયોં કી ચાલબાઝી સે બચાએ આમીન.

મૂફતી સાહબ હફ્વાત નં.-૨ મેં લિખતે હે કે સહાબી (રઝિ.) કો મેઅયારે હકક નહિ તસ્લીમ કરતે ઇસી તરહ ગૈર મૂકલ્લિદીન ભી સાહાબા કિરામ કે મેઅયારે હકક હોનેકે મુનકિર હેં નઉઝોબિલ્લાહ મિનઝાલિક યે તો અયસા બોહતાન હુઆ જયસે "ચોર કોટવાલ કો દંડે" મેઅયારે હકક અહનાફ લોગ નહિ સમજતે કે અહલે હદીસ લોગ? હમારા તો અલ્લ એઅલાન દાઅવા હય કે હમ અહલે હદીસ તો અલ્લાહ ઓર ઉસકે રસૂલ (સ૦વ૦) ઓર સહાબા કિરામ કે ઉસવહ પર ચલને વાલેને હેં ઓર સબકો દઅવત ભી યેહી દેતે હેં ઇસકે બરખિલાફ અહનાફ કે સામને જબ કોઇ ફિકાહ કે ખિલાફ કોઇ કુરઆની આયત યા સહીહ હદીસ રખી

જાએ તો વોહ ઉસકા ઇનકાર કર દેંગે ઔર ઉસ આયત યા હદીસ કા મતલબ અપને ફિકાહ કે મુતાબિક કરીંગે. આપ હઝરાત ખુદ ફેસલા કરે કે સહાબા કિરામ કો મેઅયારે હકક કોન નહિ તસ્લીમ કરતા વોહ યા હમ ?

મુફતિ સાહબ હફવાત નં. ૩ મે લિખતે હૈં કે રવાફિઝ એક મજલિસ કી તીન તલાક કે વકુઅ કો તસ્લીમ નહિ કરતે ઇસી તરહ ગૈર મુકલ્લિદીન ભી તીન તલાક કે વકુઅ કે મુનકિર હૈં. અર્ઝ હય કે મુફતિ સાહબ કિ કિતાબ "તીન તલાક" કે જવાબ મેં હમને હાલહીમે એક મુદલ્લિલ કિતાબ "તીન તલાક કા ઇસ્લામી ફતવા" લિખી હય જીસમે કુરઆની આયાત, રસુલ (સ.વ.) કી સહીહ કેહાદીસોસે યે સાબિત કર દીયા હય કે ઇસ્લામમે એક મજલિસકી તીન તલાકો કો એક હી શુમાર કરનેકા હુકમ હય. અબ અગર ઇસ્લામ અ યે સહીહ હુકમ પર રવાફિઝ અમલ કરે તો હમારા કિયા કુસુર ? કિયા હમ ઇસ હુકમ કે ખિલાફ વરઝી કરે ? કયું કે રવાફિઝ કરતે હૈં. કિયા મૂફતિકી સમજમે ઇતની છોટી બાત ભી નહિ આતી મુફતિ સાહબ કે દિલમે ગૈર મુકલ્લિદો, અહલે હદીસોસે ઇતના સબ તઅસ્સુબ હય ? કે ઉનકો કુછ નઝરહી નહિ અતા અલ્લાહ ઉનકી નઝરે તઅસ્સુબ કો છીન કર, નઝરે ઇસ્લાહ દે. આમીન...

મુફતિ સાહબ હફવાત નં. ૪ મેં લિખતે હૈં કે રવાફિઝ ને બીસ રકાઅત તરાવીહ કો બિદઅતે ઉમરી કહા તો ગૈર મુકલ્લિદીન ભી ૨૦ રકાઅત તરાવીહ કો બિદઅતે ઉમરી કહેતે હૈં.

હમ અહલે હદીસ લોગ તરાવીહ ૮ રકાઅત ઇસ લીએ પઢતે હૈં કે હમારે રસુલ (સ.વ.) ને આઠહી રકાઅત પઢી હય. બુખારી શરીફ મે હઝરત આયશાં (રઝી.) સે રિવાયત હય કે અલ્લાહ કે નબી (સ૦વ૦) રમઝાન, ઔર ગૈર રમઝાન મેં રાતકો ૧૧ રકાઅત સે ઝિયાદહ નહિ પઢતે થે. આંઠ રકાઅત તરવીહ ઔર તીન વિતર. હઝરત ઉમર (રઝી.) અપની ખિલાફત મેં એક રાત મસ્જીદે નબવી કી તકફ આ નિકલે. લોગોં કો દેખા કે નમાઝે તરાવીહ અલાયદહ, અલાયદહ પઢ રહે હૈ, ઔર બઅઝ સહાબા જમાઅતસે ભી પઢ રહે હૈં. તો હઝરત ઉમર (રઝી.) ને ફરમાયા કે અગર સબ લોગ મિલકર એક સાથ જમાઅત સે તરાવીહ પઢહૈં તો બહાત મુનાસિબ હય. ચુનાંચે આપને તમામ લોગોં કો એક જગે જમઅ કિયા, ઔર અબી બિન કઅબ (રઝી.) કો સબકા ઇમામ મુકર્રર કિયા. ઇસકે બાદ ફિર આપ દુસરે રોઝ નિકલે, દેખતે હૈં કે લોગ જમાઅતસે નમાઝ

પળહ રહે હેં યે દેખ કર ફરમાયા કે યે તરીકા બહોત હી અચ્છા હય. (બુખારી મિશ્કાત) ઇસ હદીસમેં સિર્ફ તરાવીહ કા ઝીકર હય. ૧૧ યા ૨૦ રકઆત કા ઝિકર હય. ફિર હમ કયસે કહે સકતે હેં કે યે બિદઅતે ઉમરી હય. મુફતિ સાહબને યે હમ પર તોહમત લગાઈ હય.

ફિકહ હનફિયહ મેં ભી આંઠ રિકાઅત તરાવીહ પળહના દુરસ્ત હય.

તરાહવીહ આંઠ રકાઅત કી હદીસ સહીહ હય (શરહ વકાયા સં.-૧૨૩)

તરાહવીહ બીસ રકાઅત વાલી હદીસ ઝઇફ હય (દુરેં મુખ્તાર જી-૧ સં. ૩૨૬, હિદાયા જી-૧ સં. ૫૬૩ શરહ વકાહા સ. ૧૩૩) ઇસકે અલાવહ ઓર બહોત સે હનફીયોં કે બળે, બળે ઉલિમાઓને સે સાબિત હય કે તરાવીહ સિર્ફ આઠ હી રકઅત હય. મગર અફસોસ ! મુફતિ સાહબકો અપની કિતાબોં કા ભી પતા નહિ હલાકે "ઘર હી વાલિદ જાનતા હય જો કુછ ઉસમેં હોતા હય" આપ લોગ ગૌર ફરમાએં અગર મુફતિ સાહબકો દેખાઇ ન દેતો કુસુર કિસકા ?

હકવાત નં. ૫ મેં મુફતિ સહાબ હઝરત ઉમર (રઝી.) ને અપની દૌરે ખિલાફત મે ઔરતો કો મસ્જીદમે પળહને કા જો મમાનિઅત કા ફેસલા ફરમાયા ઓર હઝરત આયશાં (રઝી) કૌલ દર્જ કિયા હય ઓર લિખતે હેં કે શ્વાફિઝ ઇસ ફેસલે કો કુબુલ નહિ કરતે ઇસી તરહ ગૈર મુકલ્લિદીન ભી ઇસે મનઝુર નહિ કરતે.

અર્ઝ યે હય કે મુસ્લિમ ઓર મિશ્કાત શરીફ કી હદીસ હય કે ઓરતેં અગર મસ્જીદોં મે નમાઝ પળહને કી ઇજાઝત અપને ખાવિન્દો સે માંગે તો ઉંનહેં મનઅ ન કરના ચાહીએ.

ઓર ઇસી હદીસ તહત મુસ્લિમ શરીફ ઓર અબૂદાઉદ કી એક હદીસ મે હય હઝરત અબદુલ્લાહ બિન ઉમર (રઝી.) ને એક મરતબા ઇર્શાદ ફરમાયા કે અલ્લાહ કે રસુલ (સ.વ.) કા ફરમાન હય કે ઓરતોં કો મસ્જીદમે જાનેકી ઇજાઝત દે દીયા કરો. ઇસ પર અબદુલ્લાહ બિન ઉમર (રઝી.) કે સાહેબઝાદે (હઝરત ઉમર કે પોતે) ને અર્ઝ કિયા કે મેં તો ઇજાઝત નહિ દુંગા, કયું કે આઇંદહ ચલકર બહના બના લેંગી. ઇસ બાત પર હઝરત અબદુલ્લાહ બહોત નાશઝ હુએ, ઉનકો (લળકે) કો બુરા, ભલા કહા ઓર ફરમાયા કે મૈ તુજકો અલ્લાહ કે રસૂલ (સ.વ.) કા ફરમાન સુના રહા હું

ઔર તૂ કહે રહા હય કે મે ઇજાઝત નહિં દુંગા. ઇસ બાત પર હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રઝી.)ને અપને લળકે કે સાથ પૂરી ઉમર તક બાત ચીત બંધ કરદી

ભાઇઓ ગૌર કરો ફેસલા કરો. યે મુસ્લિમ શરીફ કી હદીસ હય ઇસકો કો ઝઇફ યા ગલત કેહી નહિ સકતા. હઝરત અબ્દુલ્લાહ (રઝી) કો યે મઅલુમ નહિ થા કે મેરે બાપ ને ઓરતોં કો મસ્જીદમે નમાઝ પળહને જાને દેને સે મનઅ કર દીયા હય. બિલ્કુલ મઅલુમ થા મગર વોહ રસુલ (સ.વ.) કે ફરમાન કો તરજીહ દેનેવાલે થે. રસુલ (સ.વ.) કે ફરમાન કે આગે ઉનહોંને અપને વાલિદ હઝરત ઉંમર (રઝી.) કે ફરમાન કો ન માના-ઔર હમ અહેલે હદીસ ભી યેહી કહેતે હેં કે પહેલે અલ્લાહ કા ફરમાન કુરઆન શરીફ, ફિર અલ્લાહ કે રસુલ (સ.વ.) કા ફરમાન, સહીહ હદીસ ઔર અગર ઇન દોનોં મે કોઈ બાત કા ફેસલા ન હો સકે તો તીસરે નંબર મે સહાબા (રઝી.) ઇમામાને દીન વગયરહ કા કૌલ ભાઇઓ સોચો મુફતિ સાહબ કો યે મુસ્લિમ શરીફ કી હદીસ નહિ મિલી હોગી ? મગર ઇનકે ગલે મે તકલીદ કા પટા હય ઓર યે ઈમામ અબુ હનીફા (રહે.) મુકલ્લિદ હેં. તો હદીસ પર કયસે અમલ કરે ઓર કરને કા હુકમ દે. ઓર ઝુલ્મ તો યે હમ જબ સહીહ હદીસ અમલ કરતે હેં તો હમે રવાફિઝ જયસે બનાતે હેં. અલ્લાહ પનાહ મેં રખે.

મુફતિ સાહબને તકલીદ કે બચાવ મે બહોત કુછ લિખા હય મગર સબ કિયાસ ઓર મજાતિકી ઇલ્મ પર લિખા હય. અગર કુછકુરઆન શરીફ કી આયતે ઓર હદીસ શરીફ પેશકી ભી હેં તો ઉનકે મઅના વ મતલબકો તોળ મરોળ કરકે પેશ કિયા. દુસરો કે કૌલ ખાસ કર શાહ વલીયુલ્લાહ મુહદ્દીસ દહેલવી (રહે.) કે કૌલે પેશ કીએ હેં વોર ભી તોળ મરોળ કરકે પેશ કિએ. હેં. ઓર ઉનકે તકલીદ કે રદ બારે મે ઉનકે સહીહ કૌલ પેશ કરને મે પરહેઝ કિયા હય. આઇયે આખિર મે એક ઓર કૌલ ઉનકા નકલ કરતા હું ઓર આપસે દરખ્વાસ્ત કરતા કરતા હું કે આપ ઇનસાફ કીજીએ કે કોન હક પર હય ઓર નાહક પર અલ્લાહતઆલા હમેં હક-નાહકકી તમીઝ કરને કી સમજ દે. આમીન.....

શાહ વલીયુલ્લાહ મુહદ્દિસ દહેલવી (રહે.) ફવઝુલ કબીર મુજતબાઇ અ.નં. ૧૦ પર ફરમાતે હેં "અગર તુમ યહુદીયોં કા નમુના દેખના ચાહતે હો તો ઉન ઉલમાએ સુઅ (બદ) કો દેખો જો દુનિયા કે તાલિબહે, ઓર તકલીદે અસલાફ ઉનકા શેવાહ (ચલન) હય, કિતાબૂલ્લાહ ઓર સુન્નતે

રસુલ (સ.વ.) સે જીનહોંને મોંહ ફેર લિયા હય, એક ઇમામ કે કૌલ કો અંધે હોકર પુરી મઝબૂતી કે સાથ પકળે હુએ હેં, ઓર ઉસકે મુકાબલે મે શારેઅ અલયહિસ્સલામ કે કલામ કો બે પરવાહ હો કર છોળે હુએ હેં, ઓર મવઝુઅ (જૂઠી) હદીસોં કો ઓર ફાસિદ (ગલત) તઅવીલાત કો અપના બના રખા હય. ખુબ અચ્છી તરહ દેખલો કે યેહી યહુદી હેં.

મુફતિ સાહબ અપની કિતાબમે શાહ વલીયુલ્લાહ (રહે.) કો મુકલ્લિદ બતાતે હેં ઓર આપ લોગ ઇનસાફ કરો. કિયા ઉપર દર્જ કિયા હુઆ કૌલસે ઉનકો કોઇ મૂકલ્લિદ કેહ સકતા હય ? હરગીઝ નહિ. વોહી કેહ સકતા હય કે જીસમે તઅસ્સુબ, હસદ કુટ કર ભરા હો.

તમામ ભાઇઓસે જો મુકલ્લિદ હેં. ઉનસે મુઅદ્દિબાના ગુજારીશ હય કે આપકી આખિરત કી ફલાહ વ બેહબૂદી કે વાસ્તે તકલીદ કા પટા ગલેસે નિકાલ દીજીએ. યહુદી ન બનીએ બલ્કે કાલલ્લાહો વ કાલ રસુલ કે ફરમાન પર ચલ કર મોહંમદી બનીએ ઓર દોઝખસે નજાત પા કર જન્નત કે મુસ્તહિક બનીએ. અલ્લાહ હમે સહીહ રાહ સમજને કી ઓર ઉસ પર ચલને કી તૌફીક અતા કરે આમીન..

ભાઇઓ અભી ભી લિખને કો તો બહોત કુછ હય લેકિન ''ઇનસાન કો ઈશારાહ કાફી'' કો સામને રખકર બસ અબ ઇસી પર ઇકતિફા કરતા હું. કભી ફુરસત પળી ઓર ઝિન્દગી રહી તો ઇનશાઅલ્લાહ આઇન્દહ તફસીલ સે હદિયા પેશ કિયા જાએગા. બસ અલ્લાહ સે યેહી દુઆ હય.

હિજાબ ખ્વાબે ગફલત ફિર મુસલમાનોં હટ જાએ.

શરારત કી ઘટા બાતિલ કી જો છાઈ હય છુટ જાએ.

વમા નુરીદો બેહિ ઇલ્લા ઇસ્લાહુલ મુસ્લિમીન, વમા તવફીકી ઇલ્લા બિલ્લા હિલ અલીય્યેલ અઝીમ.

રિસાલાએ નજમુલહક

ઈલાહી રાહ સીધી તુને જો મુજકો દેખાઇ હય.
બુરાઈ શિર્ક કી, તૌહીદ કી ખુબી સમજાઇ હય.
મઆની સુન્નત વ બિદઅત લફ્ઝોં કી બુજહાઇ હય.
તઅસ્સુ કી બલાએ કૈદ સે બખ્શી રિહાઈ હય.
મહઝ તેરી નિગાહે લુત્ફ કી યે રહનુમાઇ હય.
તરીકએ અહેલે સુન્નત કા મુજેહ જીસ દિનસે ભાતા હય.
કોઇ કહેતા હય લા મઝહબ, કોઈ ગુમરાહ બતા તા હય.
કોઇ મેરી ઇમામત સે બદલ ઇનકાર કરતા હય.
કોઇ ચશ્મ ગઝબ સે તેવરીયા મુજ પર ચળહા તા હય.
સફાઈ ઇસ લીએ મઝહબ કી અપને કેહ સુનાઇ હય.
અઝીઝો આપકે પેરો સુન્નત બતાતે હો
મહોબ્બત સૌયદે કૌવયન કી મોંહ સે બતાતે હો.
મુખાલિફ અપને મઝહબ કી હદીસે પાતે હો.
અમલ કરને મે કયું ઉસકે બહાને પેશ કરતે હો.
યે કયસી હુબ્બે નબવી, પેરવી મુસ્તફાઇ હય.
ઇમામ બૂ હનીફા (રહે.) રહનુમાએ દીનને ચારો.
કિતાબે રવઝતુલ ઉલમાઅ મે ફરમાયા હય જા દેખો
કે કૌલે અહમદી (સ.વ.) સે, કૌલ જો મેરા મુખાલિફ હો
તો અયસે કૌલે બાતિલ કો વહીં દીવાર પર મારો
યહાં તકલીદ ઉનકી કિસ લીએ તુમને ઉઠાઇ હય
અગર નોઅમાન (રહે.) હી કી પેરવી મનઝૂર હય
તો અબ ઝફર સે, મોહંમદસે, અબુ યુસુફસે કિયા મતલબ
અગર સમજો કે યે શાગિર્દ હેં નોઅમાન હિ કે સબ
હુવા ઇસિ વાસ્તે ચારોં કા મિલકર એક હી મઝહબ
નહીં ગો ઉનને અંદર ઇત્તિફાક ઓર એક રાઈ હય
ભલા તકલીદે શખ્શી કો કહાં સે તુમને ઠેહરાયા
ખુદાને ઓર નબી (સ.વ) ને તો કહીં ઉસકો ન ફરમાયા

ન ઈજમાઅ સહાબા સે કહીં ઉસકા પતા પાયા
કિયાસ વ રાએસે અપને ન મુજતહેદોંને બતલાયા
ખુદ અપની શરીઅત તુમને યે ઘરસે બનાઈ હય
જહાં ખુદ સૈયદે કૌનેન કી મવજુદ સુન્નત હય
વહાં ગૈરા કે કૌલ રાએ પર ચલના ઝલાલત હય
રસુલુલ્લાહ (સ.વ.) કે સાથ ઉસ મુકલ્લિદકો બગાવત હય
નહિં વોહ અહલે સુન્નત બલ્કે મુશ્રિક ફિર્કિસાલત હય
અગર યે સુરત અપની અહલે સુન્નતકી બનાઇ હય
તઅજજુબ હય કે કલમા સૈયદે અબરાર કા પઢના
ઓર ઉનકે ઝુમરાહ ઉમ્મત કે અંદર આપકો કેહના
ફિર ઉનકે કૌલ હોતે. દુસરોકી રાહ પર ચલના
ઓર અપને આપકો ઉસકી તરફ મનસુબ કર રખના
મઆઝલ્લાહ ! યે કયસી નબી (સ.વ.) સે બે વફાઇ હય
તઅજજુબ થા કે યા રબ ક્યું નહિં હોતા અસર ઉનકો
દિખાએં સેંકળો લાલા હદીસે મોઅતબર ઉનકો
કહા દિલને કે અયે નાસેહ, ન ઇતના તંગ કર ઉનકો
યે ખુરશીદ ખબર હરગીઝ ન આએગા નઝર ઉનકો
ઘટા કાલી તઅસ્સુબ કી દિલો પર ઉનકી છાઇ હય
કલામે ખાલિકે જીન્નો બશર, તો પેશતર લીજીએ
તબ ઉસકે બાદ કૌલે હઝરતે ખયરૂલ બશર (સ.વ.) લીજીએ
તબ અસહાબે રસુલુલ્લાહ કા હુકમે અસર લીજીએ
તો બાદ ઉંસકે ફકીહોં કા કિયાસે મોઅતબર લીજીએ
તસલસિલ યે બુઝુર્ગાને શરીઅતને જમાઇ હય
અબૂ યુસુફ, ઓર મોહંમદ કી હુઈ જબ તહકીક કા મિલા
હઝારોં કૌલ ઉનહોને કર દીએ ઉસ્તાદ કે બાતિલ
બકૌલે સાહિબેઅન અકસર હય ફત્વા દેખ અયે આદિલ
ખતાસે મુજતહિદ કો પાક ઠેહરાના લા હાસિલ
સિફત મઅસુમ્મીયત કી ખાલિસ જાહ અમ્બીયાઇ હય

જનાબે આયશાં સે ઇબ્ને માજામે રિવાયત હય
કે જહરસે કેહના 'આમીન પયગમ્બર કી સુન્નત હય
બજાલાના ઉસે ઇમાનદારોં કી અલામત હય
મગર ચિળહના, બુરા કેહના યહુદીઓં કી ખસલત હય
મુસલમાનો ! યે ખુએ બદ તુમેંહ કિસને સિખાઇ હય
કહાં તક અબ તૂ અયે મુસ્લિમ દિમાગ અપના દુખાયેગા
સઇદે અઝલી કો ઇતનાહી સુનાના કામ આવેગા
અગર બદબખ્ત કો તૂ એક દફતર કેહ સુનાવેગા
તુજહી કો બલ્કે વોહ ઉલ્ટાહી લા મઝહબ બતાવેગા
ખુદાને મોહર ઉસકે ફહેમ વ દાનિશ પર લગાઈ હય

— મુનાજાત —

ન માલ વ ઝર ન મુઝે ઇઝઝ વ જાહદે અલ્લાહ

સમજ સકે જો તુજેહ વોહ નિગાહ દે અલ્લાહ

ઘિરા હું ગમ કે અંધેરોં મેં રાહ દે અલ્લાહ

કિસી તરહ સે તૂ જીંદગી નિબાહ દે અલ્લાહ

બજુઝ તેરે કોઈ અપના નઝર નહી આતા

ચહાર સિમ્ત હેં દુશ્મન પનાહ દે અલ્લાહ

મિટાકે કલ્બ વ નઝર સે ગુરૂર દુનિયા કા

મુઝે જો દે તો ફકત અપની ચાહ દે અલ્લાહ

ભટક રહા હું ચર્કીન વ ગુમાં કી વાદી મેં

મુઝે તમીઝ સફેદ વ સિયાહ દે અલ્લાહ

કભી બના મુઝે ખાલિદ (રઝી.) કભી સલાહુદ્દીન

જીહાદ ખાસ મુઝે ગાહ ગાહ દે અલ્લાહ

જો તેરે ગમમેં ઢલે જો તેરે લીએ નિકલે

વોહ અશ્ક ચશ્મ કે ગોહર વોહ આહ દે અલ્લાહ

ખુલુસે કલ્બ સે સાલિક દુઆયે કરતા હય

અગર તૂ દે તો ભલાઇ કી રાહ દે અલ્લાહ.

— સાલિક બસ્તવી. —

* બલ્લિગુ અન્ની વલવ આયત *

જો તમને દીનની સાચી તડપ હોય !
જો તમારા સંસારમાં દીનની સત્ય જયોત ફેલાવવી હોય !
જો લોકો સુધી સત્ય દીન પહોંચાડવુ હોય !
જો દીને મોહમ્મદીની સાચી ખીદમત કરવી હોમ તો !

તો

નિદા–એ–હક ને ઘેર ઘેર વસાવો.

જેમાં કુર્આન અને હદીષ શરીફ નું અમૂલ્ય નજરાણુ ઉસ્વએ રસૂલ (સલ)ના ફુલોને વીણીવીણીને મુસ્લિમો સમક્ષ રજુ કરવામાં આવે છે.

નિદા-એ-હક ના ગ્રાહક બનો અને બનાવો.

નિદા-એ-હક કર્યાલય જંબુસર.

૩૯૨૧૫૦, જી. ભરૂચ.